

CAP

VERMELL

Nº 42

Capdepera-Cala Rajada

Juny 84

Del

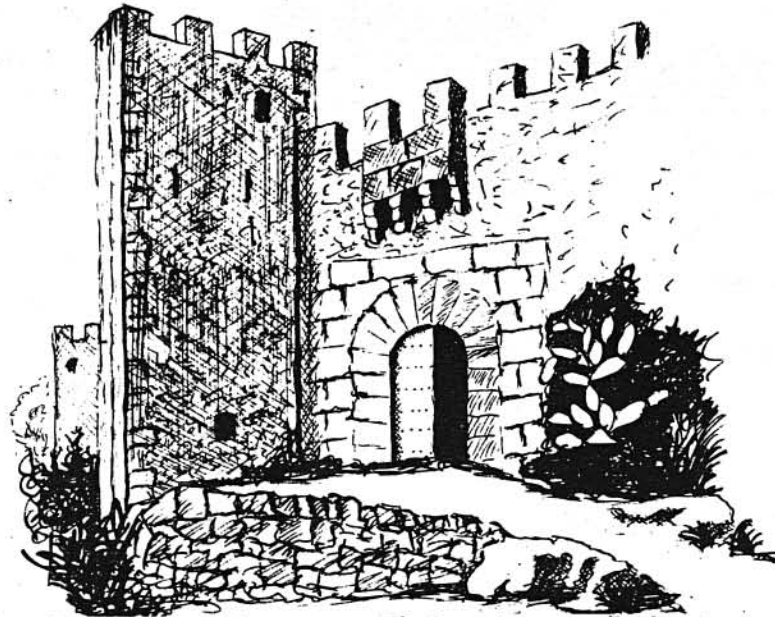
juny

la falç

al puny

portalet

Temps d'exàmens, de nirvis, de crits d'alegria, de llàgrimes, de decepcions, de il.lusions frustrades, de nous camins que s'obrin, de llargues hores de dia i de nit amb els llibres davant, de compartir uns i altres...

¿Qui, durant aquest mes de juny, no ha tengut qualcú molt proper que ha patit alguna d'aquestes situacions?

I un se n'adona de que estudiar no és tan fàcil com pareix. S'ha dit que l'època d'estudiant és la millor de la vida; però això se sol dir després d'haver-la passada. Perquè, si bé és veritat que té uns encants especials, endemés de que et pot preparar per a una millor plenitud humana, també és veritat que són molts els contratemps que la vida d'estudiant té.

Vet aquí alguns:

- L'estudiant es prepara per fer qualque cosa que no sap exactament què és i de la que difícilment en pot tenir experiència.
- Així com el jove que fa feina sol tenir uns dies de la setmana en que no té per què preocupar-se'n d'ella, l'estudiant, encara que no treballi en lo seu (que és estudiar), té el corc de que convendria fer-ho, perquè si no el dilluns...
- L'estudiant sol anar just de doblers, durant bastants anys sol esser un "xupon" de ca seva. Pot pareixer un paràsit.
- L'ambient no ajuda a concentrar-se, sinó tot lo contrari.
- Aquí, a Cala Rajada-Capdepera, als del poble encara els és relativament fàcil trobar feina.

Endemés d'aquests, un es troba a vegades amb informacions que en lloc d'ajudar conviden a anar pel camí fàcil de deixar-ho. Per exemple, les lletres grosses -i tenguem en compte que moltes vegades llegim només les lletres grosses- d'alguns dels nostres diaris, quan aquest mes de juny comentaven la presentació que el Ministre Maravall feia del llibre "Estudiante Universitario, orientación, información, futuro".

Des d'aquí nosaltres voldríem reafirmar lo que per als nostres antics suposava aquella expressió de que "el sebre no ocupa lloc". Conscients de la importància del sebre, no sols pels nous coneixements que un adquireix, sinó també pels nous horitzons que s'obrin i per l'amplitud de mires que suposa. Aquest sebre que s'aconsegueix dels llibres -no sols d'ells, però també d'ells-; de la vida; de la capacitat d'observació; de la reflexió i l'anàlisi; de tenir els ulls oberts; de parlar i escoltar a uns i altres, grans i petits, perquè de tots podem aprendre; de la capacitat d'admiració de lo quotidià i de lo extraordinari que ens possibilita anar més enllà de la mera aparència; i viure i paladejar cada una de les situacions.

¿Què opines de la moció dels partits de la oposició sobre les Normes Subsidiàries?

JOAN PASCUAL: Pareixia que les Normes Subsidiàries no duïen la velocitat de tràmit o d'estudi necessària per part de l'Ajuntament. Nosaltres vàrem contractar l'arquitecte, devia ésser devers el novembre, perquè assessoràs l'Ajuntament principalment sobre les Normes, també sobre permisos d'obres i altres aspectes urbanístics. L'arquitecte estudià les Normes de cap a peu; en té experiència perquè va estar dins la Comissió Provincial d'Urbanisme, coneix els camins. Partint de la seva experiència ha anat corregint els mancaments tècnics que hi havia, no la filosofia que hi havia. Potser es vàrem pensar, l'oposició, o es volia suposar, que per part nostra hi havia una obstaculització a fi de que no s'aprovassin, però no hi havia res de res. Tots estam interessats en aprovar les Normes Subsidiàries; tot l'Ajuntament vol sortir de l'"impasse" actual.

¿Què va passar amb el cap de llista del PSOE quan la moció sobre les Normes Subsidiàries?

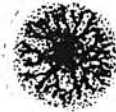
XISCO TERRASSA: Jo vaig fer i redactar la moció per a activar l'aprovació de les Normes Subsidiàries amb els noms de cada un dels membres que hi participaven (PSOE, LLAC i PCIB), encapçalada per En Marce, ja que era el cap de llista del partit més votat, i la vaig donar a Na Catalina Moyà perquè la firmàs i la fes firmar als altres. Quan la me va tornar hi faltava la firma d'En Marce i, com és natural, vaig esborrar el seu nom perquè no era lògic que hi figuràs el seu nom si no havia firmat.

Vos diré que, de moment, no entenc aquesta postura d'En Marce. Pentura més envant s'aclarirà tot; potser darrera tot això hi hagi qualche cosa que vagi en favor d'ell.

PERE NADAL: Jo no en sé res, però, si ho voleu me puc informar.

CATALINA MOYA: Les Normes Subsidiàries estaven pendents de que l'Ajuntament rebés la proposta per escrit. Aquest tema està paralitzat i pareix que per molt de temps.

Dins el Partit es poden veure dues tendències: per una banda els qui estan a favor de l'urbanització de Cala Agulla, i per l'altra els qui estan en contra. En Marce sempre ha anat a favor de la majoria; ell ha seguit les directrius que li han donat. Ell no ha firmat ja que hi havia una majoria en contra de l'urbanització. Per tant, així estan les coses. No hi havia acord i es va decidir disoldre el Comité i fer-ne un de nou.

¿Es construirà un edifici entre el Lux i la mar?

JOAN PASCUAL (Batle): Legalment el el poden fer. Moralment no crec que hi hagi cap membre de l'Ajuntament que volgués donar aquest permís. El que passa és que aquí hi ha una herència del Pla General del 63 que diu que allà hi ha un solar edificable (allà i a altres llocs de la mateixa zona). L'Ajuntament ho pot convertir en una zona verda però ha d'indemnitzar, ha de pagar lo que val; el problema no és pagar-ne un, sinó que molts altres estan en les mateixes condicions i això val molts de doblers. Estam condicionats per lo que marca la llei. S'hi pot fer un edifici de dues plantes.

¿Es vera que el Partit Comunista diu a la gent que no paqui les obres de sanejament que s'estan fent?

PERE NADAL: Nosaltres no hem dit a ningú que no pagàs. L'únic que hem fet, des de fa temps, ha estat proposar a l'Ajuntament que es poguessin donar uns crèdits de cinc anys perquè el poble pogués pagar. Potser qualche membre del Partit o de Comissions ho hagi dit, però el Partit no. (passa a la pàgina següent)

(ve de la pàgina anterior)

¿A part de lo que ja s'ha comentat, mos pots ampliar detalls sobre les causes de la teva dimissió com a Regidor de Cultura?

JERONI JUAN: Si una cosa me feia il·lusió abans i després de les eleccions, era poder treballar en el departament de Cultura de l'Ajuntament. Creia que es podia dur a terme una tasca important, amb la col·laboració dels meus companys de Consistori i de tots els grups locals implicats. Per altre costat, pensava que la Cultura no devia esser manipulada políticament per ningú. El temps m'ha demostrat lo contrari. Y que consti que tots els obstacles els he trobat dins el mateix Ajuntament, ja que amb els grups de fora, des de les escoles fins a la Banda de Música, passant per tots els altres grups, han demostrat un gran esperit de col·laboració.

Jo estava, i estic, disposat a discutir qualsevol projecte, qualsevol iniciativa. Si m'equivoc estic disposat a reconèixer-ho. Amb lo que no puc lluitar és contra el sistema d'aïllament a que he estat sotmès, ni contra una tàctica de paralització de l'activitat cultural, sense més explicacions.

¿En quina situació es troba actualment l'assumpte del solar buidat entre els carrers Ciutat i Gómez Ulla, davant la Plaça de la Constitució?

JOAN PASCUAL (Batle): L'Ajuntament ha entrat dins aquest solar per mor del perill que suposava de cara als veïnats, perquè el mur no seguís movent-se i hi hagués una desgràcia. De moment l'Ajuntament ha intentat reforçar el mur que es va moure i el que hi ha devora la carretera; pareix que tècnicament la solució és bona, però no és la definitiva; només és perquè no mos caigui una casa o una persona es faci mal.

Hi ha un decret que es va fer el mateix dia que hi va haver el denou; hi ha uns terminis que s'han d'acomplir (pràcticament estan acompanyats). El promotor se n'ha de fer càrrec d'arreglar totes aquestes obres, d'acondicio-

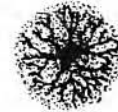
nar-les, i, a partir d'aquí, l'Ajuntament anirà complint tots els terminis legals que siguin necessaris per intentar recuperar tot lo que hi ha invertit.

¿I el Promotor què hi diu?

Ahir varen venir el seu aparellador, l'arquitecte, un representant de la propietat i un enginyer d'una constructora a veure-ho. Segurament faran un informe a la propietat i esper que li donaran una solució tècnica per a arreglar-ho definitivament. L'Ajuntament no consentirà que aquí es comenci res mentre no estigui solucionat el problema (el de l'obra i el de les despeses que ha ocasionat). A l'Ajuntament li haurà costat entre el milió i mig o dos de pessetes, encara no tenim les factures.

¿Qui dóna la cara?

El Promotor és l'únic responsable davant la llei. El promotor és FLAMMO S.A. i l'apoderat En Tomeu FLAQUER MOLL.

¿Hi ha una crisi interna en el P.S.O.E. local?

CATALINA MOYA: Efectivament, les coses no van com voldriem ja que hi ha diferents opinions entre nosaltros. Això va dur una petita polèmica degut al tema de Cala Agulla i la seva urbanització. Darrerament s'ha format una Gestora que és la que està al cap del partit i la Segretària ha dimitit.

¿Com així la dimissió com a Director de l'escola de S'Alzinar?

ANTONI SUREDA: Tenc molts de motius. El primer i més important és que m'agrada més tractar amb els al·lots que amb les persones majors. Un altres és que no em trob suficientment preparat per dur aquest càrrec; a vegades tenc remordiments de consciència de no fer les coses del tot bé.

També pens que som massa vell per dur aquest càrrec, hi ha joves que coneixen i dominen més la situació.

RETXES Els caps de cantons de Cala Rajada s'han omplert de retxes blanques per ajudar el tràfic. Esperem que la millora arribi prest als clots, perquè n'hi ha que passen de mida; més espectaculars que ells només hi ha els llacs que es formen a les cantonades quan plou.

AIGÜES 17.500 pts. costarà enxufar l'aigua potable a Capdepera: 7.000 a l'Ajuntament per endavant i 10.500 quan les aigües ja corrin. El mínim cada mes seria de 190 pts., però llavors ja haurà pujat.

ASCENS El municipal Joan Sales ha ascendit a sargent de la Creu Roja.

ACCIDENTS No hi cabria res més en aquesta revista si vos haguéssim de contar els accidents que hi ha hagut a les carreteres de Son Servera i de Canyamel des de que està tancada la de Capdepera a Artà. El 31 un autocar sortí de la carretera; sort que just hi hagué un passatger acubat. A altres no els ha anat tan bé, basta veure la quantitat de vidres de cotxe que hi ha pertot arreu.

SOLAR Per als veïnats del solar que han buidat entre els carrers Ciutat i Gómez Ulla, davant la Plaça de la Constitució, el dia 31 fou un dia fatídic. Fa uns mesos li havien aixecat per tot el voltant un mur de ciment armat per evitar esbaldrecs, que ja havien causat perjudicis. La nit del 30 al 31 d'aquest maig plugisser, el mur començà a cruixir i llevar la son als veïnats, que es trobaven indefensos. El dia 31, devers les 10 del matí, el mur cedí i engolí part dels corrals amb gallines, conills... fins i tot en el pati de l'escola s'hi obrí un crui. Corregudes, desalotjaments, nirvis, telefonades, màquines, bigues de ferro per apuntalar, nirvis, autoritats, tècnics, curiosos... i ràbia, molta ràbia en els ulls i les paraules dels més afectats.

L'assumpte és en els tribunals. Uns pensen que l'Ajuntament va donar el permís amb massa lleugeresa, altres parlen de pous negres que vessen i humitegen, altres que el constructor no coneixia les males herbes que té l'argila, altres que són els veïnats els qui han invadit al qui ha buidat, altres que és l'hora de tornar-lo omplir com més prest millor, altres que l'han d'expropiar per fer-hi una plaça...

Per desgràcia n'hauré de seguir parlant.

MULTES Sempre et sap greu que et posin una multa però encara pareix que et fa més befa si hi ha faltes d'ortografia; i d'aquestes en posen moltes per les nostres contrades.

TAXIS Ja casi resulta familiar trobar un taxista en el creuer de Canyamel. Vigilen si els taxis de Ciutat se'n tornen de buit o carregats.

DIMISSION Feia temps que el Regidor de Cultura, Jeroni Juan (del LLAC), pareixia allunyat dels fets culturals més importants del poble (per exemple, el Castell). Ha dimitit.

PREMSA FORANA Quedà constituïda la nova Junta Directiva de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca. En el nou local de l'Associació, a Sant Joan, dia 11 de juny, ens reunírem en assemblea ordinària representants de 24 de les 36 publicacions associades. Fou elegit nou President, amb 22 vots, l'amfitrió, Carles Costa, de la revista Sant Joan; també formaran part de la Junta: Lluc Oliver (S'Encruia de Deià), Pere Mulet (Es Saig, d'Algaida), Gaspar Sabater (Dijous, d'Inca), Josep Cortès (Flor de Card, de Sant Llorenç), Juame Tugores (Revista de Sineu) i Pau Reinés (Lloseta).

FULL Un grup ecologista local ha penjat pancartes a Capdepera i Cala Rajada i ha repartit fulls cridant l'atenció sobre la urbanització de l'Agulla i el que es pugui aprofitar el que no estiguin aprovades les Normes Subsidiàries per a seguir fent monstruositats urbanístiques.

MESTRES Casi cada any per aquest temps la notícia dels mestres d'escola té cara i creu. La cara, el fet de que, després d'uns anys de canvis massius, enguany només se'n van quatre mestres de S'Alzinar. La creu, que dels mestres de Cala Rajada just en queda un. Com llegíreu a un grumalló ha dimitit el Director de S'Alzinar, D. Toni Sureda.

(passa a la pàgina següent)

(ve de la pàgina anterior)

REVISTES Ha sortit el segon número del periòdic escolar de S'Alzinar "Capdepera, ja" amb col.laboracions de mestres i alumnes. En un estil absolutament distint, recercadament fàl.lic, ha sortit "Sprite".

ACCIÓ SOCIAL El dissabte, 19 de maig, el Conseller d'Acció Social del C.I.M., Miquel Fiol, proposà una acció conjunta i coordinada dels pobles de la comarca de cara als problemes del seu departament. Especialment fer un mapa de les necessitats, un centre de recuperació de drogadictes i un gabinet d'assitents socials al servici de la comarca. Es veu que no ve gaire per Capdepera perquè mos parlà de que hi ha unes subvencions per llevar barreres arquitectòniques per als minusvàlids (això vol dir fer una baixadeta suau a les aceres perquè hi puguin pujar i devallar amb les cadires de rodes). I pensar que encara no tenim aceres i les poques que hi ha, entre clots i pals, mos balden per poc que ens refiem.

Lo més fotut és que ara mos arriba la notícia de que el Consell Insular de Mallorca no en vol sebre res de tot això, ¿devia esser el darrer esforç del Conseller per salvar la nau?

VACUNA Pareix que arreu de Mallorca es produeixen més cassos de tétanus del que es podria considerar normal. Per això s'ha iniciat una campanya de vacunació que sembla tenir una acceptació massiva entre nosaltres.

MUNICIPALS El mes d'abril l'Ajuntament de Capdepera convocà nous exàmens per formar part del cos de municipals del poble. Segons l'escrit que l'Ajuntament va entregar als interessats, eren quatre les places a cobrir. Entre els qui aprovassin tendrien preferència els qui fossin del poble i tenguessin el carnet de conduir de 1ª classe. Fets els exàmens sortiren quatre aprovats, però sols n'han agafat tres; el qui fa quatre ha quedat defora per circumstàncies que desconeixem; fins i tot a l'Ajuntament han dit que només eren tres les places que hi havia.

MORT El passat mes de Maig va morir a Barcelona l'escriptor Josep Sureda i Blanes. Des de "Cap Vermell" testimoniam el nostre condol als familiars del veterà estiujant de Cala Rajada.

FAROLLES El tram comprès entre l'esglesieta d'Es Carregador i Na Taconera ha quedat perfectament il.luminat amb unes faroles que ha instal.lat l'Associació de Veïns Font de Sa Cala. Així queda totalment coberta la carretera de Son Moll fins a la dita Font de Sa Cala. Els vianants ho agrairan.

ESCULTURA Lo que era un caramull d'àncores en el camí de Cala Gat, devora Ca'n March, ha esdevengut obra d'art a l'abast de tots els qui passen per aquell lloc, en la línia d'anar convertint Sa Torre Cega en un centre d'escultura moderna de primera magnitud. Diuen que es tracta de la col.lecció privada més important d'Europa.

BANDA DE MÚSICA S'ha constituïda legalment en Associació Cultural Musical la Banda de Música de Capdepera. Ara que els han aprovat els estatuts repartiran càrrecs.

GESTORA El PSOE volgué que els regidors no formassin part de la directiva de l'Agrupació. Dimitiren els afectats i llavors no hi hagué ningú que es presentàs per formar la directiva. De moment hi ha una gestora formada per Miquel Terrassa "Mosson", Maria Fernández "Murta" i Pep Siner "Cataiol".

TANCAT Un bon dematí del mes de maig es trobaren un grup de persones a la Plaça d'Es Sitjar sorpreses de que l'Ajuntament estigués tancat en dia fener. Alguns donaven la culpa a que no hi havia electricitat aquell dia, però resultà que els funcionaris celebraven la seva patrona: Santa Rita.

ESCOLA Es va aixecant l'edifici de l'escola nova de Cala Rajada. Pareix que ara el Ministeri exigeix dues aules per pre-escolar; també es farà un menjador. Seria interessant sobre quantes escoles hi ha a Espanya amb cuines, geleres i màquines que no s'han usades mai; qualcú s'ha d'haver omplert la butxaca.

PARRÒQUIA Ja tenim les dades exactes de la notícia que vos anticipàvem el mes passat.

El nou capellà de la Parròquia de Capdepera és En Toni Riutort Fullana, nascut a Son Carrió fa trenta-quatre anys y que fa pocs mesos va acabar els estudis de Filosofia a Roma. En Gabriel Pérez se'n va de Delegat Diocesà d'Acció Social i residirà, cuidant-se de la Parròquia, a Galilea.

DESTROSSA Qualcú mos ha barrejat perquè no hem dit que, endemés dels problemes econòmics i de tràfic que creen les síquies, també espenyen portes i persianes sense miraments. Es veu que encara no havien passat per ca nostra.

CASTELL No podien tenir millor acollida els actes organitzats amb motiu del primer aniversari del retorn del Castell al Poble. Dia 11 actuaren l'"Aplec de Gabellins" i els Blauets de Lluç (a la parròquia perquè feia mal temps), el 19 l'Orquestra Simfònica de Palma tornava a omplir l'església i les mamballetes treien fum en un i altre acte. Tots hagueren d'allargar

el repertori i més n'hi hagués hagut. L'acte final es feu en el Castell, a l'empitada de davant el Portal del Rei En Jaume, dia 10 de juny. Actuaren "Els Valldemossa", "Castell de Capdepera", "Sa Gavella" i "Aires Gabellins". S'organitzà una pujada des de la Plaça d'Es Sitjar amb nins i grans vestits de pagès. El poble omplí el recinte, ho passà molt bé i, en acabar, tots poguérem brufar la festa amb les coques que moltes dones havien fet voluntàriament per a aquest acte.

Esperem que a aquesta resposta del poble hi correspongui prest el començament de les obres de restauració.

Darrera hora: Obres Públiques ha vengut a veure el mur i, davant la falta de garanties, ha tancat la carretera.

ESTAT DE COMPTES DEL PATRONAT

(Del 26-4-84 al 12-6-84)

Entrades

Ajuntament	50.000
Lluís Ladària	2.000
Miquel Pascual	1.000
Família Melis	1.000
Festa dia 6-5-84	46.683
Donatiu	125
Festa dia 11-5-84	36.800
Donatiu	10.000
Festa dia 19-5-84	70.294
Agrupació Socialista	10.000
Catalina Garau	1.000
La Caixa	20.000
V. Pantenbrug	2.000
Isabel Gayà	2.000
Ajuntament	50.000
Robert Beny	3.000
Erika Nieper	5.000
Donatiu	800
Jeroni Genovart	1.000
Vins	1.000
Casa Mateo	10.000
Festa dia 10-6-84	87.854

TOTAL 411.556

Sortides

Autocares Nicolau	18.000
Cooperativa Transportes	15.000
Impremta offset	13.800
Miquel Cassellas	2.400
Francesc Vives Sancho	45.000
Toni Melis Melis	2.100

TOTAL 96.300

SALDO 315.256

*Un sol
fi:
Mallorca.*

**CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA**

MAGISTERIO

Soy una luz que pasa
y al pasar, os toca
y, al tocaros, os ilumina.
Os hace vivos a todo
! y a vosotros mismos !

Soy un aire que vuela
y, al volar, os sopla
y, al soplaros,
os vivifica.

Os hago visibles
y os hago vivos:
! Os despierto !

Muevo vuestra pereza
levanto vuestro cansancio.
Os muevo y os resucito.

Toco con dulzura vuestras heridas
y os las hago indoloras.

Llamo a las puertas de vuestro silencio
y me habláis.

Le canto a vuestras alegrías
y, mi canto, abrazado al vuestro
hace catedrales inmensas
de las voces diminutas
en las sencillas iglesias.

Os lleno de versos la prosa cotidiana
y, os hago perfume del estiércol.

Me escupís
y, en un entrañable temblor de silencio
os abrazo los labios.

Os toco en la frente
y, florecéis.

Os toco en el vientre
y, os nace
virgen

un racimo de hijos.

Os fecundo de amor
os cubro de flores
y, os riego
con la lluvia caliente
de mi maná nutricio.

Os amanto de mi sangre
y, de mi espíritu

Os levanto

Os crezco

Os descubro

Os hago

Os planto las plumas
en las alas de vuestro vuelo
una a una todas despacio
con el tiempo de mi propia vida
y, estoy solo.

per què ?

PER QUÈ si volguent fer un camp de futbol els ha sortit una piscina, no proven de fer una piscina a veure si els surt un camp de futbol ?

PER QUÈ hi ha aceres de la carretera de l'Agulla on hi poden aparcar els cotxes i en altres no ?

PER QUÈ hi ha gabellins que encara no han caigut dins les síquies ?

PER QUÈ quan mos afecta a noltros oblidam allò de que no s'han de fer parts i quarts ?

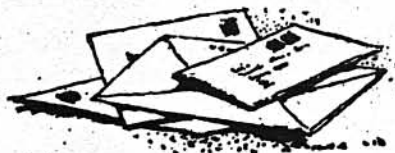
dècimes afuades

Des Pastor de Son Perdiu

Oh, forat majestuós!
Oh, enderroc monumental!
Oh, permís municipal!
Oh, constructor venturós!
Jo me trec, respectuós,
davant voltros es capell.
¿Se pot dir que és un bordell
això que heu organitzat
entre es carrers de Ciutat
i Gómez Ulla? !Redell!

Com que no ho sé si es pot dir
lo de bordell, no ho diré.
Però tampoc callaré
perquè no puc resistir
es desitjos d'escopir
es verí que m'obnubila
quan veig que voltros d'argila
n'enteneu com jo de lleis.
¿Però és que encara no veis
que fotreu a baix la vila?

Març López S.
3/6/84

Antoni Bonet i Ribas, regidor de turisme de Capdepera, elegit sense intervenció del districte de Berlin, es sent convidat a contestar al paràgraf o missil 8752 aparegut a la pàgina 19 del nombre 41 de "Cap Vermell", de la següent manera:

1.- De la forma i dins el context que està escrit, és una crítica sense motiu ni raó contra l'Oficina MUNICIPAL d'Informació Turística. Des d'aquest departament municipal s'envià als hotels una informació en dos folis i en quatre idiomes -adjuntam mostres-, demanant que s'exposassin a la recepció. Si qualque hotel ha suprimit algun dels idiomes -em consta que molts no ho han fet- no en té la culpa l'Ajuntament.

2.- Ca'n Verga no és patrimoni municipal i, segurament, hi ha moltes maneres d'admirar-ho. Nosaltres en tenim una, de la qual informam per a tothom a l'Oficina MUNICIPAL d'Informació Turística, Plaça dels Mariners, que per esser municipal ja se sap que és de tots. Ens hem cuidat també de fer-ho saber a professors i, en cassos d'estudiants, de demanar entrada gratis per a ells, com ja hem fet, i d'acompanyar-los donant tota classe d'explicacions. Allà, a la Plaça dels Mariners, és ca vostra per a informació turística, per traduccions que qualcú pugui necessitar i per acompanyament amb guia als llocs programats, incloguent el Castell cada dimecres a les 10, amb sortida de la Plaça de l'Orient. Sereu atesos amb professionalitat i correcció. Pretenim fins turístics, culturals i socials.

Ah! Lo de Berlin, si anava per la persona que allà hi fa feina, diré que ens sap molt de greu que no poguéssim trobar un amlloquí o espanyol. Sigui això una cridada per quan hàgim de fer un nou contracte. Només demanam un poc d'educació i que, a més del nostre idioma, parli també l'alemany, l'anglès i, a ser possible, el francès. Tendrà sempre preferències per a nosaltres, abans que un estranger.

"HIER WE SPEAK TOURIST", que és sa nostra obligació.

Antoni Bonet

A En Joan

i demés especuladors

La Història acaba de passar per damunt el teu nom, com desgraciadament ha passat abans per damunt el nom d'altri. Perquè hi ha gent a qui La Història la tropitja, i tu t'estàs enfonsant dintre el ciment encara humit que tapa les roques de la nostra costa i els veïns del nostre municipi. Però és clar, traient un parell de milionets val la pena, perquè a qui importa la bellesa d'un pam de natura, a qui importa el que unes quantes cases es perdin dins la ceguera?

Tu i altri com tu n'estau fent de grosses, ens podeu creure: per damunt tot els doblers, després la dignitat, i si creis que uns quants duros us donen reputació anau ben errats, enraputament és el que us donen! Però sapiguen amb certesa que noves generacions us jutjaran, i dins el llibre de la nostra història figurareu en lletres ben grosses com els destructors del municipi, com uns afanyosos homes -si és que us podem anomenar així: homes- que han venut el que no sols és seu, sinó de tota una comunitat, per un iot, uns quants xalets i un Peugeot.

Sebastià Nebot

Cala Ratjada, 19 de mayo de 1.984

Sres. Redacción de "CAP VERMELL"

Capdepera.-

Saliendo al paso de lo vertido por esta redacción en su sección "Entrevistas" del número de Mayo y en su introducción, debo aclarar -y confía la presente servirá para tal fin- que en ningún momento de mi conversación telefónica con María Vives como tampoco, posteriormente en mi corto vis a vis con Gabriel Pérez, pronuncié la frase que muy desacertadamente se me atribuye: "el poble està prou podrit".

(passa a la pàgina següent)

(ve de la pàgina anterior)

Al mismo tiempo que desearia quedarse lo anteriormente bien aclarado, debo añadir que no comprendo la insistencia de este colectivo en entrevistarme ante mi inicial negativa al no tener nada que manifestar toda vez que sólo alabanzas y elogios puedo hacer de quienes conmigo han trabajado a lo largo de estos años en "Es Faralló" a cuya asociación es un error señalar como "poder fáctico-político" como, asimismo, se detalla en esta entrevista de "Cap Vermell". Repito que de "ningú tenc res que dir, de tothom estic ben content" y soy consciente que "del árbol caído 'tot són estelles'", alegrándome mucho leer que el nuevo Presidente, a quien tengo en gran estima, seguirá la misma línea trazada desde los principios de la asociación que en todo momento ha sido transparente y cuya trayectoria únicamente los que no han querido (y hubiera ciertamente podido, como es el caso de "Cap Vermell"), a lo largo de mi estancia como presidente, que creo no ha sido corta; hubieran podido, repito, bucear en ella, desconocen. De ahí que muchas veces y desde diferentes ángulos, se

haya querido trastocar y desfigurar la presencia e incidencia de "Es Faralló" en la vida local.

Flaco favor se hace a una comunidad desvirtuando la verdad o publicándola a medias.

Con mi anticipado agradecimiento

Juan Vaquer Garau
Socio de "Es Faralló"

NOTA DE "CAP VERMELL": Primer de tot hem d'agrair que el Sr. Vaquer llegeixi la nostra revista i cregui que val la pena dir qualque cosa a través d'ella.

Si hagués acceptat l'entrevista (per cert, trobam que ho paga fer una entrevista encara que just sigui per a elogiar i alabar els companys de treball), tots tendríem l'aventatge de tenir-la gravada en una cassette. Precisament per no fer llenya de l'arbre caigut havíem cercat el diàleg i ell sap ben bé que, fa un parell de mesos, quan encara no en sabíem res de la seva dimissió, quedà pendent d'una telefonada seva el que poguéssim esvaïr, en una entrevista, les bubotes i llegendes que entorn d'aquesta associació els rumors havien creat.

Pensam que ha vessat la fel en el lloc menys oportú en voler suposar que la nostra revista ha desfigurat o no ha volgut sobre la trajectòria d'"Es Faralló". Ja en el Nº 0 (Desembre-80), pàg. 2, el mateix Joan Vaquer n'explicava la finalitat de ses activitats. En el Nº 7 (Juliol-81), pàg. 8; Nº 8 (Agost-81), pàg. 7; Nº 9 (Setembre-81), pàg. 11, i Nº 11 (Novembre-81), pàg. 7, era la Junta d'Es Faralló la que informava de les activitats de l'Associació. En el Nº 17 (Maig-82), pàg. 16, ho feia el Secretari i en el Nº 39 (Març-84), pàgs. 3 i 4, es tornava recollir un escrit de la Junta; en aquest mateix número, pàg. 12, un soci expressava també la seva complaença.

Com es pot comprovar és l'entitat pública que ha ocupat, amb la seva informació oficial, més pàgines de la nostra revista després de l'Ajuntament. Nos agradaria sobre si ha hagut cap altre mitjà de comunicació social que hagi dedicat tant espai a la veu oficial d'Es Faralló. Si aquesta vegada no ho hem fet amb més extensió no ha estat per culpa nostra.

Coincidim plenament amb el President dimitit: "Flaco favor se hace a la comunidad desvirtuando la verdad o publicándola a medias".

Convocatòria per a ajudes a les escoles públiques i privades i/o Associacions de Pares corresponents, perquè en el termini d'un mes a partir de dia primer de juny, presentin al CIM les peticions d'ajudes per a material esportiu de tot ordre.
PER A MÉS INFORMACIÓ COMISSIÓ D'ESPORTS.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Fa un parell de mesos es va tancar "Es Sindicat" i el responsable mos recordava que el negoci encara donava per viure-hi una família. No és cap secret que la pagesia, en el nostre poble, ha anat perdent força a mesura que l'ha guanyada la indústria turística.

Mos hem acostat a l'única cooperativa agrícola que queda, la COOPERATIVA AGROPECUARIA DE MALLORCA (grup de Capdepera) per conèixer-la més de prop. Hem conversat amb el President, JAUME JUAN MAYOL, i amb el Representant Econòmic, encarregat del magatzem, PERE FLAQUER CALAFAT.

¿Per què es va muntar aquesta cooperativa?

Aquesta és una cooperativa a nivell de tota l'Illa. Aquí vàrem muntar aquest magatzem per regular els preus i, sobre tot, per comercialitzar el mercat de les ametles i les garroves i, també, per distribuir el "pienso" compost.

¿Quin funcionament té?

Es ven el gènere al comptat o es dóna un crèdit d'un mes per poder pagar.

El magatzem de Capdepera es poveeix del central de Ciutat, en el Polígon, i aquest té un gerent que se'n cuida de fer les compres, ja sigui a Mallorca o a la Península.

¿Quant de doblers maneja aquí?

El volum econòmic just es diu als socis a l'Assemblea del mes d'Agost. Sense el permís dels socis m'estim més no dir-ho.

¿Amb quins productes feis més feina?

Sobre tot amb l'ametla, unes cent tonelades, i amb les garroves, unes quaranta. També feim molta feina amb la llana. Tenim dos preus: Un, a cobrar tot d'una, segons està el mercat aquell dia. L'altre es paga al final de la campanya segons la mitjana de preus que hi ha hagut en el mercat.

¿Qui posa els preus?

La Junta Rectora. Aquests preus són els mateixos a tots els magatzems de Mallorca.

¿Quins projectes té la Cooperativa de cara al futur?

Projectes nous, de moment, no en té cap. Aquest any passat hem fet el repelat de les ametles, l'estructat

de les garroves i, a més, s'està comercialitzant la carn en combinació amb la Cooperativa des Camp Mallorquí.

¿Veneu en gros i al detall?

En gros tot. Al detall, estam en un període de prova, per donar un servici al poble, però si no resulta rendable mos aturarem.

Ara que han tancat "Es Sindicat", ¿què pensau fer?

Podem fer poques coses. Mos limitam a vendre al públic el gènere al comptat, però com a socis no podem admetre tothom perquè aquesta Cooperativa té una quota de 50.000 pts. i qui no les paga no pot esser soci. Passa de pares a fills el títol de soci.

¿Els socis augmenten o minven?

Només l'interessa fer-se soci al qui viu de fora vila. De tant en tant se'n fa qualcun, però, atenent la realitat local, no podem esser molts més dels qui som: uns vint-i-cinc. Però ve molta gent a comprar que no són socis.

Tothom parla de que enguany hi ha hagut una bona anyada.

Amb els cereals la campanya és molt bona, però amb l'ametla i la garrova és clarament dolenta per mor d'aquells dies en que mos va arribar la sal de la mar. A lo millor en el centre de Mallorca és distint.

¿Aquesta Cooperativa està unida a qualque central política o sindical?

No, noltros no tenim res que veure ni amb grups polítics ni amb sindicats. Estam dins la Unió de Cooperatives de Mallorca.

Ens falta un miracle, estel. Avui més que mai ens falta un miracle. Un miracle dels teus. Un miracle de llum. De llum, estel, i d'enteniment. Perquè dins el gavatx de la fosca n'hi ha que encara eructen llet agra, encobeïnt estranyes pruïges, coven la seva vacuïtat, posseïts per una enveja destructora. Llegeix, veuràs.

- T'ha agradat el concert? -Un referint-se al concert de la Banda de Música de Capdepera de dia sis, a l'Església.

- Psst... Com l'orgue de Sóller: dos porcs dins un sac. No hi ha "arpès" per fer-los grunyar a temps.

No es pot dir que la frase sigui apologia, estel; més bé és animadversió, mala voluntat i molta mala llet.

Però, per allò de que "a palabras..." etc., etc.

Jo, avui, estel, en vull fer d'apologia, i m'és igual si qualcú me tatxa de fer nepotisme, perquè les "arpes" de la frase malvolent es refereixen, ni més ni menys, al meu cosí, el Director de la Banda.

I, encara que me lligui a ell un parentesc, l'estimació que li tenc, fraternal, pentura més ferma que la de germans, va néixer d'unes circumstàncies que uniren la nostra adolescència i joventut sota el pes d'un orfanatge imposat, i, encara més terrible, sota el pes de la por, d'una por viscuda, estel, gota a gota, baix l'imperi dels fusells i el menyspreu a quant fes olor de socialista o republicà. Te vull dir, estel amic, que l'estimació i l'afecte que li tenc -més que ell no es pensa- no és el motiu d'aquest monòleg que te faç avui. No vull parlar-te del parent, sinó del músic, de l'home que ha dedicat part del seu temps i del seu esforç, dins un contexte farcit de batzegades i contratemps, a l'ensenyament de la música.

No creguis, estel, que el camí, dins aquest boscatge d'enveges, egoismes, capelletes i grupets, hagi estat sembrat precisament de roses. El camí es fa caminant, diu el poeta, idò en Tomeu l'ha fet caminants a empentes, com ha pogut o com ha sabut, que les dues coses tenen el seu valor; caminant

quan no li han empantanegat el pas, que també tenim mestres en entrebancs; caminant amb la fermesa del qui sap esser lleial a les seves conviccions; caminant, sobre tot, sota els batecs del seu amor a la música i la seva dèria per les solfes.

I així, petjada rera petjada, amb obstinació i tenacitat, amb repte permanent a les jerarquies del poder, sempre hostils a tot desenvolupament artístic i creatiu, sense concessions de cap mena, ha anat recorreguent el llarg camí de la sembrada als solcs paral·lels del pentagrama.

No creguis, estel, que a un músic -i dic músic perquè parl d'ell, però podria anomenar-te qualsevol rama de l'art- li basti sebre de música per a desenrotllar una activitat musical dins aquesta col·lectivitat nostra. No. Hi ha que esser dextre en altres maneres, hi ha que tenir predisposició a la tenacitat, gairebé a la tossuderia, per temptar la paciència dels capsigranys que han posseït el poder durant molts d'anys, i mantenir una lluita constant contra els envejosos que, al redòs d'aquest poder, pidolen favoritismes gratuïts, com aquest de la frase que t'he dit abans.

I ja veus, estel, avui que la seva perseverança en la sembra sembla que va donant uns fruits, perquè d'alumnes seus se'n va reblint la Banda, reviscolant-la amb saba jove, hi ha somniadors d'ombrívols nostàlgies que perboquen les pròpies frustracions servint-se de la frase feta, despectiva, dels dos porcs a dins un sac.

Bona manera de fer poble!

Ja et baig dir una vegada, estel, que la vertadera sapiència d'un home no està en l'extensió dels coneixements adquirits, sinó en la mesura en que sap posar-los al servei de la comunitat. I això, precisament això, i d'una manera altruista, ho ha fet en Tomeu. És la positivitat real i determinant de la seva obra. Sense lloances ni apologies, passant la rasadora per la mesura justa, però també sense blasmes ni censures.

Com home serà censurable, com censurables ho som tots nosaltres, com a músic no. Perquè no se pot censu-

rar qui té la capacitat de fer entrega de les seves nocions per engrandir el patrimoni cultural d'un poble. No se pot censurar qui posar al servei de tots el seu esforç individual. I, parodiant la frase que ha mogut aquest monòleg, estel, te diré que el qui no sap grunyar a temps que callí, que d'orgues en tenim prou.

I, per acabar, crec que el reconeixement de la seva obra és el millor premi que es pot donar a En Tomeu; i, també crec, que el no en vol d'altre.

Gràcies, estel.

JOAN RAI

DURANT EL MES DE MAIG...

Han nascut:

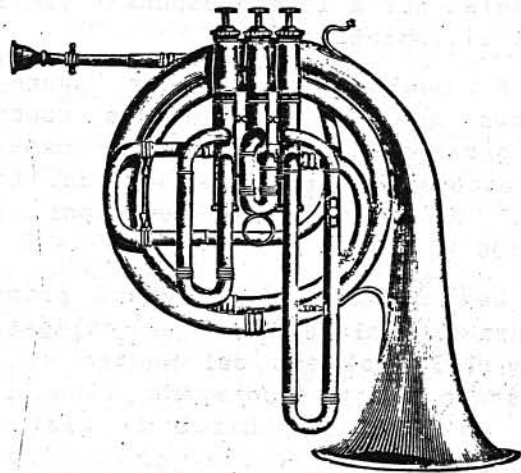
Mª Ceila Fernández García
de Enrique i Rosario.
Mª Francisca Casellas Amer
de Miquel i Isabel.
Marc Estelrich Metzler
de Mateu i Jutta.

S'han casat:

Carmelo Pérez Marcelino
amb Concepción Ferrera Ruíz.
Ramón López Adrover
amb Carme Sirer Nadal.

Han mort:

Ingeborg Keining.
Lleonard Muntaner Nadal.
Rafel Vives Munar.
Karl Geerds.
Bartomeu Massanet Orpí.
Francisca Riera Nebot.

L L O C S D E V E N D A :

- Els dos estancs de Capdepera.
- Llibreria l'Orient.
- Llibreria Escolar.
- Llibreria Cala Rajada.
- Llibreria Quart Creixent. Ciutat.

L'ESCOLA DE FINALS DEL SEGLE XIX

LA QÜESTIÓ ECONÒMICA

A partir de l'any 1880 es produeix en el poble una forta demanda de places escolars. Així l'any 1886 es fa necessària una ampliació de locals; aleshores assisteixen a l'escola de nins, que era al mateix temps la sala de sessions de l'Ajuntament, entre 100 i 120 alumnes. La classe nocturna d'adults, o sigui, joves entre dotze i vint-i-cinc anys, arribarà en una ocasió a tenir 64 alumnes.

L'ajudant del Sr. Arquitecte Provincial vengué l'any 1885 a redactar un projecte i aixecar un planell per fer una nova escola de nins, ja que a l'actual no es pot ampliar el poc espai de que es disposa i, també, és impossible obrir noves finestres, indispensables per a la corresponent ventilació i il.luminació.

A pobles petits com Capdepera passava que l'Ajuntament no comptava amb pressupost suficient per mantenir una escola i pagar els mestres. L'any 1880, el pressupost municipal puja a 7.300'10 pts.

Des de que l'ensenyança primària va esser declarada com a obligatòria l'any 1837, el sou del mestre va anar a càrrec de l'Ajuntament fins l'any 1901 en que es publicà la Llei d'En Romanones, que donava al mestre la categoria de funcionari de l'Estat i aquest passava a fer-se'n càrrec de la seva retribució econòmica.

El capellà del poble, D. Josep Sureda i Guiscafré, l'any 1878 va renunciar al càrrec de mestre de l'escola de nins. Cercant un substitut, es va fer pública la plaça en el Bolletí Oficial de la Província i no es va presentar ningú. S'atribueix el fracàs de la crida a lo reduït del sou: 412'50 pts. anuals. No quedà altre remei que pujar la retribució passant a 593'75 pts. any; la mestra de l'escola de nines seguirà cobrant les 412'50 pts. Casí el 14 % del pressupost municipal es destina a sou dels mestres.

Vegem un poc lo que passa fora poble. Segons el professor Tuñón de Lara, l'any 1880 el sou de mestre de

poble a nivell nacional va entre les 500 i 800 pts./any. A ciutats majors de 40.000 habitants cobren unes 2.000 pts./any.

El jornal d'un obrer industrial a la ciutat va entre les 2 i 3 pts./dia. A Capdepera, dins el gremi dels picapedrers, els jornals són: un al.lot 0'75 pts./dia, un home 1'50 pts./dia, un mestre 2 pts./dia.

Conclusió: 1/ A les ciutats els sous són més alts. 2/ La paga del mestre de Capdepera puja, no gaire, per damunts els mínims nacionals. 3/ El sou del mestre, inclús comparant-lo amb el del pobre obrer, és baix. És d'aquest temps que es conserva la popular frase "Passes més fam que un mestre d'escola".

Una altra mostra del subdesenvolupament del país de la debilitat de les estructures civils és la gran desconexió entre la Llei i la realitat. Així, per tot arreu, les comunicacions de la superioritat referents a l'igualament de sou entre mestre i mestra, càstigs, etc. no s'acomplia; moltes vegades per impossibilitat de dur-se a la realitat.

El mestre es trobava que, a vegades, ni tan sols podia cobrar el pobre sou acordat. Així, a l'Acta Municipal del 5-7-1885 llegim: "...se acordó por unanimidad que se haga presente a la Excm. Junta Provincial de Instrucción Pública que este Ayuntamiento no está conforme en continuar como haber o dotación al Profesor la cantidad

de 593'75 pts., sino la de 412'50 pts. a que asciende la mitad del sueldo de la escuela".

El mestre (1878-1888) D. Joan Medinas Pastor i la seva família, davant lo reduït del sou i en la impossibilitat de cobrar les classes d'adults del vespre, decidiren deixar-nos. El poble en guardava un bon record.

Per acabar, unes dades del sou de D. Bartomeu Alou, mestre de l'escola privada metodista. La premsa catòlica airejava molt fort que si la Comunitat

es mantenia era degut a les fortes quantitats de doblers que rebia d'Anglaterra. D. Bartomeu únicament cobrava com a mestre; entre 1887 i 1893 el sou va esser de 1.050 pts./any, que rebia setmanal o mensualment. La seva esposa, D^a. Isabel Oleo, cobrava com a mestra 780 pts./any. Part d'aquest sou l'invertien voluntàriament en obres de la Comunitat; sobre tot quan passaven moments socialment difícils.

PEP TERRASSA

INTERESANTES HISTORIAS Y ANECDOTAS DE ANIMALES

Hace unos dos meses y medio que en una casa de este pueblo de Capdepera, presumiblemente, fué envenenado un gato, tal vez por algún vecino; un gato que era muy apreciado por sus dueños.

Al ver que ya nada se podía hacer por él, viendo como desde hacía tres días no comía ni bebía nada, y que vomitaba residuos de comida mezclada con espuma, con verdadero dolor por parte de sus dueños, decidieron ponerlo en una caja de cartón rellena de paja y poniendo dentro un poco de comida, por lo que pudiera suceder, y lo llevaron al bosque de L'Agulla.

Cual no fué el estupor de esa buena familia al ver que estos días se presentó en su casa dicho gato, sano y salvo, si bien con algunas seña-

les de haber sido, posiblemente, atropellado por algún vehículo.

Y esa misma familia se pregunta, asombrada, cómo es posible que ese gato, que nunca había salido de su hogar, haya podido encontrarlo desde tan lejos.

En este caso, cómo en muchos otros que conocemos, no se puede atribuir sólo, a los animales, el "instinto". No. Hay algo más que ésto. Y en este caso queda probado. Hay auténtica inteligencia, además de verdadero amor hacia sus dueños que tan bien lo habían tratado siempre y atendido siempre con tanto cariño.

Por lo demás debemos repetir lo que tantas veces dijimos: "Amemos a los animales y no los maltratemos".

M. P.

H E M F E T A Q U E S T N Û M E R O :

Joan Nebot
Mari-Germa Melis
Joana Colom
Jaume Fuster
Biel Pérez
Mª Antònia Nadal
Maria Vives
Pep Terrassa
Ani Muñoz
Joan M. Rosa
Gregori Mateu

LLucià Sirer
Coloma Mayol
Manuel López
Toni Riutort

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear
Capdepera-Cala Rajada
JUNY 1984
Carrer d'Es Port, 43 - CAPDEPERA
Dipòsit Legal: P.M. 497/80
Imprimeix: Apóstol y Civilizador, Petra.

ESCOLA GRADUADA

Si vos heu aturat a pensar què vol dir això d'Escola Graduada, haureu observat que està un poc enfora de la realitat de les necessitats de l'educació.

Actualment, les escoles estan organitzades per cursos, segons l'edat de cada infant. Aquesta graduació burocràtica presenta molts d'inconvenients. Encara que dos al.lots tinguin la mateixa edat, poden tenir un any d'avantatge; aquest és el cas d'un nin nascut el gener i un altre nascut el desembre del mateix any. No tots els al.lots amb la mateixa edat tenen el desenvolupament intel·lectual igual, no és just que aquell nin que li costa l'aprenentatge, com aquell que ho supera amb més facilitat que els altres, hagin d'esser marginats pel mal funcionament dels sistema pedagògic del nostre país. Aquests cassos de marginació no només es donen per part del mestre (evidentment involuntari, implantat per la necessitat de cubrir l'escolarització), sinó també per part dels pares. Aquest fet es dona per primera vegada a preescolar, quan volem que tots els nostres fills aprenguin a lletgir i a escriure. No pensam que això encara no és possible, degut a que el nin no està "madur" per donar una passa tan important. Amb tanta frissor per a què el nin sàpiga lletgir i escriure, no deixam desenvolupar una psicomotricitat necessària, començant a treballar en un principi pa Pre-escritura i la Pre-lectura en aquells cassos que sigui possible. Per això és que no hem de forçar la màquina. "Tot en el seu temps".

Tornant a la qüestió que tractam, podríem donar més arguments que demostrarien el fracàs d'una escola graduada, massa rígida i massa sistematitzada. Un dels moments més delicats és el trànsit entre l'escola bàsica i la mitjana. Mos podem trobar nins, a 15 anys, que encara no han superat la primera crisi, i altres que ja passen a la següent etapa de la seva vida. Si cada una de les passes és superada positivament, en el moment adequat, conseguirem uns millors resultats.

Fa un parell d'anys que el M.E.C. va iniciar una reforma, dins dels programes de l'educació. Va canviar el

nom d'Etapa pel de Cicle. El resultat va esser el mateix. Poc canvi es va notar. Ara tothom està a l'espectativa de la nova aplicació que es vol fer dels distints cicles de l'E.G.B. Hi ha molt que fer. La tasca no és fàcil, per això hem d'anar tots junts per feina i per una participació conjunta en el millorament de l'educació.

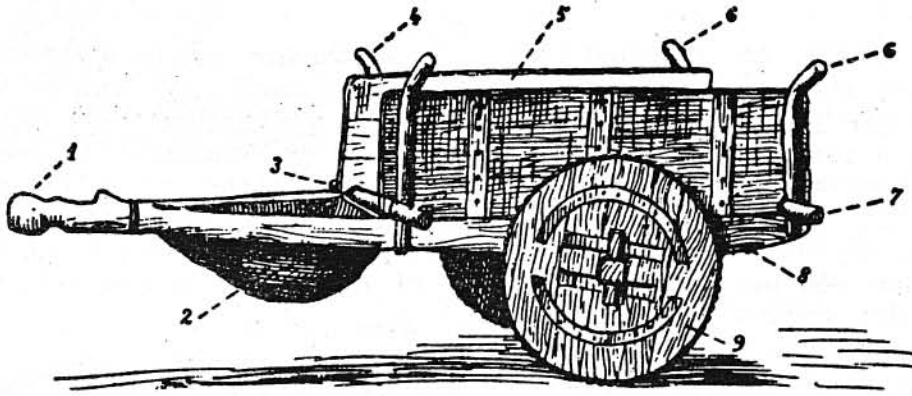
Si el cicle s'aplicàs seria positiu, però no basta dir-ho, sinó que hem de fer una reflexió. El cicle permet que el nin vagi superant les etapes segons el seu desenvolupament físic i, principalment, intel·lectual. Tot aquest projecte no serà possible si no conseguim reduir el número d'al.lots per classe. Les teories són molt fàcils de plantejar. Si aquestes noves mesures no van seguides d'un treball en concordança amb la realitat, tot això quedarà en utopia. Tampoc s'ha de voler fer creure que el professor ha d'esser un segon pare. Si el mestre, moltes vegades, no coneix els pares, no podrà entrar dins l'altre aspecte de l'educació; ella no només suposa engreixar el nin de coneixements, sinó que també suposa una relació humana, una adaptació a les formes bàsiques de la nostra societat. I aquesta plasmació de la realitat humana sols es conseguirà amb un contacte més directe.

Poca cosa podrem arreglar si estam en una actitud passiva, com es va demostrar quan la Delegació del Ministeri "Maravall" mos va privar d'un mestre, per a millorar les condicions d'una escola de Palma que, segons ells, estava més necessitada que la nostra, i era molt més conflictiva. Solidaritat SI, però no crec que sigui aquesta la solució.

llapis
tinta
tinter

L'AMO EN JOAN "COLL", Joan Sancho Alzamora (1879-1956)

CARRO DE RODA PLENA (Mallorca)

1, nas;—2, sarrjeta;—3, capcional de davant;—4, malmó de davant;—5, banda;—6, malmó de darrera;—7, capcional de darrera;—8, escala;—9, roda.

CAPITOL XVII

Supuesto que ha parlat de la carretera que mos uneix amb Palma, convé parlar també dels modos de transport d'abans d'introduir els carros, trastos enginyosos però que daven poc resultat.

Les bísties duïen tots els gèneros damunt l'esquena. Primerament los boçaven l'albardà, cosa que tots coneixem lo mateix que les beaces, objectes que encara se coneixen, però no així les esconelles i escorbeis, com també les sàrries que tampoc se'n fan servir. Cada eina d'aquestes tenia la seva utilitat segons els articles que s'havien de transportar i que quedaran tan ben explicats com podrà fer-ho la meua intel·ligència.

Les beaces eren el rei del transport, eren més cosa de luxe i comoditat que per feina. Així era que quan la gent havia d'anar a vila externa i volien ensellar la bístia o bísties amb luxe, ja posaven l'albardà nou i les beaces noves; aquestes ben tapades de pells tan grosses i llanudes com podia ser i la corda per fermar tot això també nova i curiosa. A aquesta corda li deïen un lliga-beaces que embolicaven amb art i mestria de modo que no fes nosa per coalcar. Ademés d'això servien també per anar al camp quan no havien de dur gaire cosa; les s'enduien quan anaven a la rota i no havien de dur llenya. Quan havien de dur paners o gerres feien servir una espècie de beaces anomenades arganells,

que se diferenciaven d'elles en que eren quatre, dues a cada costat, i les parelles estaven cosides amb cordeta una amb l'altra i d'aquest modo tant gerres com paners hi quedaven ben ajustats i no importava fermar-les; aquesta eina regularment era d'espart.

La sàrria era lo mateix que les que avui hi traginen el carbó, la posaven entravessada damunt l'albardà i el seu objecte era dur fems, terra, grava o macs; no solia servir per res més.

Els escorbeis eren de llenya, dos ganxos units amb dos travessers anaven a cada banda de l'albardà, units amb dues cordes passades per dins un forat que tenia cada ganxo. Aquest ormeig, ben subjecte amb una corda, servia per tragar feixos de llenya, xàvegues de palla, tions, mitjans i pedres grossetes; i sempre, o casi sempre, dos o més objectes d'aquests.

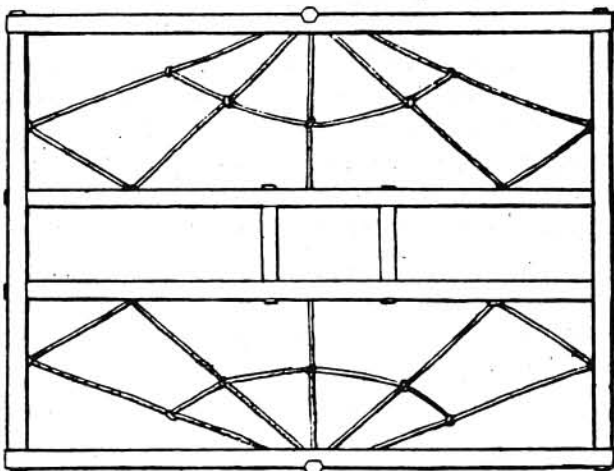
Les esconelles eren un bastiment quadrat, de quatre pals de fusta regularment de poll perquè fos llauger; en el mig, de barra a barra hi posaven corda entrecoalcada, en forma de xarxa. Aquest trasto el posaven a lo més amunt de l'albardà, ben acondicionat, per tragar garbes. Només n'hi solien posar cinc i, amb tan poques i tot, feien més cabrioles que un titerero quan camina per damunt un fil de ferro.

(segueix a l'altra pàgina)

(ve de la pàgina anterior)

Aquests sistemes de tragar se feren servir fins devers l'any seixanta o setanta del segle passat. Quan començaren a dur algun carro la gent trobava que seria un mata-bísties, però s'hi acostumaren aviat per varis motius: un que, a pesar de ser els camins dolents, podien dur més pes i pels plans i les capavallades encara podien coalcar. Bístia que duia dotze quintàs ja feia bo. I l'altre que l'alberdà feia encetadures ferm i males d'aturar o curar, i amb els guarniments, quan se'n feien, eren molt més bones de defensar. Així resulta que, amb pocs anys, tots els qui conraven o feien de traginers n'armaren.

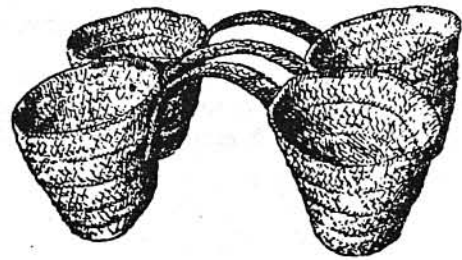
Qui fonc el primer que tengué carro a Capdepera és mal de sebre, però quan feien l'esglèsia, traginaren les pedres amb un que n'hi havia a Ca'n Beato de l'Enfront; carro de rodes plenes i baixes i de parell, esturment incòmode i feixuc. Abans d'aquest un fuster anomenat Mestre Miquel Climentó en fé un o més, un de los quals, si és que en fes varis, el baratà a Cala Rajada afegint diners, encara que pocs. Aquests carros no tenien vista i eren mals de fer redolar; els camins dolents i pocs, per lo tant la seva utilitat casi era nul.la.

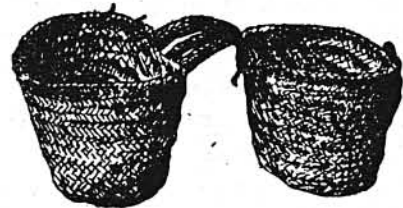
ESCONELLES

S'anomenaven també *garbejadors* perquè servien per a tragar garbes (Mallorca)

Devers la data anomenada là cosa es deixondí amb tanta força que, en pocs anys, les carreteres es feien com a per encant i la compra de carros i guarnicions se multiplicava com mai poguessin pensar fins que no quedà cap conrador sense. L'amo En Joan Gargori començà a propagar-ho, fonc un dels

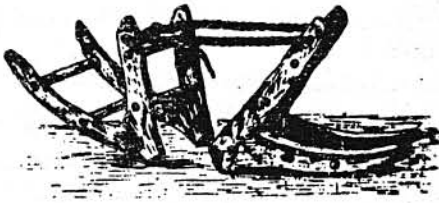
ARGANELLS

BEACES

primers que en posaren. En Beato, abans dit, no hi ha que anomenar-lo perquè abans que ningú ja n'armà, com hem vist i en parlaré més envant. L'amo En Toni Creu, que aleshores comerciava entre Inca i Capdepera amb negoci d'obr de paume i gèneres variats, en va introduir bastants d'usats i les solia baratar amb senalles. Aquests baratats es pagaven a plaços, tanta obra cada setmana, i així eren més bons de pagar.

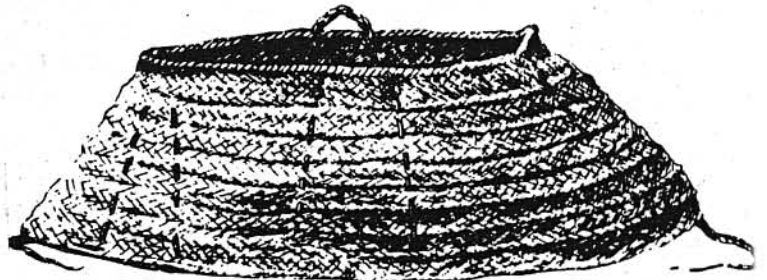
Els fusters aprenqueren a ferne, però, com podem suposar, los feien bastant bastos. Tant el ferro com la fusta tenien molt que desitjar; els caps de fuell no estaven allisats més que amb una llima i sortien mal redons i, per afegitó, mal centrats. No així avui, que quan los deixen són com un canterano i els caps de fuell tornejats amb màquina; no és d'admirar que sien lleugers i forts.

Escorbels (Mallorca)

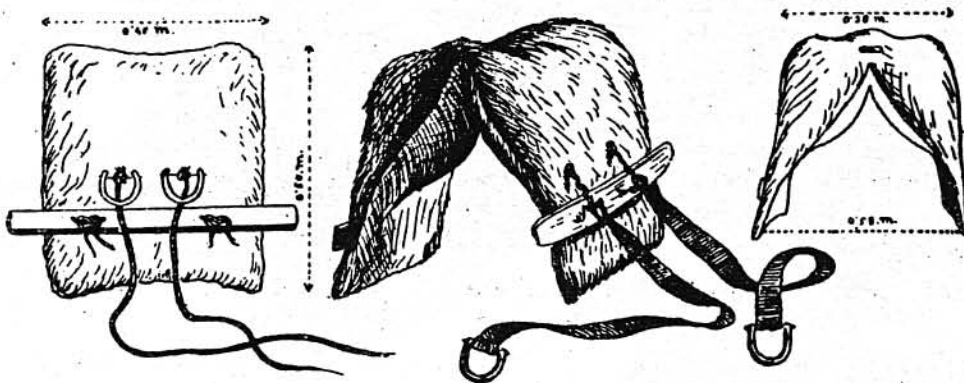
La gent per anar a Ciutat hi anava a peu o damunt una bístia ensellada. Per anar-hi hi posaven un cabell blanc; havien menester setze o vint hores, segons la bístia. Però quan el camí es posà en condicions de carretera, posaren diligències que duïen el correu o la maleta fins a Artà (aquesta la duïen a peu a Capdepera) i, més tard, En Sureda en posà fins aquí; el conductor era Mestre Pep Tacó, son pare del Batle actual. Mestre Pep menava un carretó grandet i un cavall magre, vell i ple d'encetadures i, a causa d'això, moltes vegades no arribava d'hora, però en canvi sempre estava content i hi feia estar els qui anaven amb ell. Partien de Capdepera devers les sis del capvespre per arribar a Palma l'endemà prop de les set del matí; i l'arribada aquí també era dematinet, de modo que Es Tacó tota la nit anava a l'aire lliure, no és d'admirar que estigués sà. De Manacor per

endavant duïen una galera grossa amb quatre cavalls; tots tenien tara: renegos, aspres i lletjos; tots eren bons a no ser els coixos i els que tenien asma. A Algaida los barataven i ja arribaven al punt de destino, quan la gent tenia totes les juntes fora del lloc acostumat. Devers l'any setantasis o set el tren arribà a Manacor, aquest retirà les diligències; ja era més ràpid i còmode, però d'aquesta

SÀRRIA

vila per ençà seguïren matant cavalls i incomodant persones fins que el tren arribà a Artà, per ignomínia i vergonya dels cacics de Capdepera que quan era hora no demanaren tal cosa i ara que no poden fer res diuen que els artanencs que ho demanaren en tenen la culpa. Però només ho diven per estar bé davant el poble; i aquest los creu perquè són del mateix llenyam...

ALBARDÀ

N O T A: Els dibuixos que il.lustren aquest article són copiats del Diccionari Català Valencià Balear, de Alcover-Moll.

- Pronòstic complit: S'ha jugat la lligueta però no s'ha pujat.

- Ara podeu dir que això era bo de veure. Que no importa esser un endevinador per a encertar aquesta. Iddò, sabeu que vos sé dir? Que hi ha faltat ben poc per a equivocar-me! Un empat dins Alarò hauria donat ocasió de jugar una eliminatòria definitiva amb l'Andraitx. I, qui sap!

- I per empatar a dins Alarò no hi va faltar gaire, amb deu jugadors i tot.

- Dos anys s'han intentat l'ascens, i dos anys s'ha perdut l'oportunitat. Ja se sap allò de a la tercera, etc...

- En lo que si he de reconèixer que m'he equivocat ha estat en la manera de no pujar. Jo pensava, i així ho vaig dir, que l'equip treuria punts de fora i que en perdria a Capdepera. I ja veis lo que ha passat: s'han guanyat els tres partits de camp propi i s'han perdut els tres desplaçaments.

- I amb lo que també m'he equivocat ha estat en quant al recolsament del públic. Aquest ha respost molt millor que durant la Lliga, si no en número d'espectadors sí en l'ànim constant als jugadors. Pocs però bons...

- Una cosa també ha quedat clara, i és que cap dels altres equips del grup de l'Escolar ha demostrat una superioritat respecte de l'equip local. Més experiència, potser, però res més.

- Detall per als detractors d'En Maya: dels set gols marcats, quatre els ha fet aquest jugador.

- La solidesa defensiva característica de l'Escolar s'ha mantengut durant la lligueta, exceptuant el partit d'Eivissa. Però ja se sap que lo d'Eivissa és una altra història.

- I a partir d'ara, a començar a pensar en la pròxima temporada. Sobretot els nous responsables de l'entitat. O els futurs nous responsables, o lo que li volgueu dir. Perquè En Miquel Cassellas ja ha presentat la dimissió, com deveu sebre. Motius? Supos que els de sempre: cansament, decepció, avorriment, fàstic, etc., etc., etc.

- Avís per a navegants: El dia 25 del present mes de juny, a les 10 del vespre, ASSAMBLEA ORDINARIA DE L'ESCOLAR, on s'informarà als socis, d'una manera oficial, de la dimissió d'En Miquel Cassellas i de l'obertura del terme de presentació de candidatures per a la presidència del Club.

- Com que m'han arribat a les orelles els noms d'un caramull de "presidenciables", m'estim més no dir-ne cap. Alguns perquè me pareixen

inverisímils, altres perquè me pareix que no en tenen ni idea...

- Vos tendrem informats.

- Mentres tots esperam que es desvetli el misteri, vos he de dir que m'han pegat una amable estirada d'orelles. Estirada d'orelles que jo accept entonant el "mea culpa" corresponent.

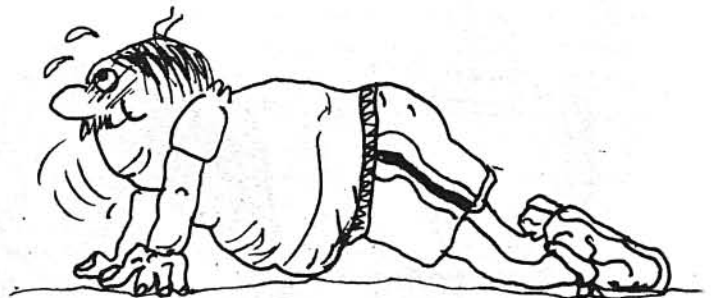
- Per què? Molt senzill: el mes passat parlava jo de l'absència d'En Serra en el moment decisiu de la temporada, sense recordar-me'n d'altres jugadors que també s'han trobat en les mateixes circumstàncies.

- Així tenim els cassos de N'Aurelio, En Joan i En Toni Bonet, i En Tomeu Massanet "Coix", com a més significatius per la seva gravetat.

- Que ningú pensi que ho vaig fer intencionadament o perquè no cregui que aquests al.lots no siguin igualment importants per a l'Escolar. Va passar que, en aquells moments, En Serra era titular indiscutible del primer equip i sols ell me va venir al cap.

- Una vegada més deman disculpes. Al mateix temps vos quedaré molt agraït si quan n'escric qualcuna d'encertada també m'ho deis. Gràcies.

- De lo que no hem sentit dir res, enguany, és del Marathon de Windsurfing. Si fan comptes organitzar-lo, ho duen molt amagat. Si ja ha passat a la història, la seva haurà estat una mort trista i anònima. Descansi en pau.

- Aprofitant el parèntesi futbolero, els autèntics deportistes aprofitarem per a practicar les nostres activitats preferides. Jo me dedicaré, els diumenges entre El Carme i Sant Bartomeu, a la natació (de genolls per avall) i a fer mig quilòmetre de "footing" un pic cada mes.

- A veure si preniu mostra i també vos animau. Es tan saludable l'esport!